

ДЕСЕТ

През април 1957 Мима откри за нас Ада.

Ада Циганлия оттогава стана за мен Миминият зелен континент. Последно убежище.

Ада през този април все още беше остров, около който свободно плуваха шлепове и платноходки. Десетина години по-късно, свързана чрез насипи със скалистия бряг, се превърна в полуостров и на нея се стекоха автомобилите.

Мима тогава беше вече далече.

Но през лятото на 1957 г. двата ръкава на река Сава още са свободни. По време на пълноводие реката залива Ада, сърцето ѝ, наподобяващо джунгла, а хората плуват сред дърветата и се викат един друг. На Ада, като къща на духове, старееше затвора отпреди войната; порутена грамада с решетки по прозорците, през които свистеше вятърът. Подземията на този зандан винаги бяха под вода. Заобикаляхме го със страх, като четяхме по стените надраскани имена и затворнически псувни.

През реката ни прекара някакъв дрипльо с колоритна външност.

Дъските за сядане бяха кални, та затова стояхме в лодката, хванати през кръста. Мима се намираще като в сандвич. В джобовете на широката си флотска пола от грубо платно носеше три парчета щрудел, цигари и дребни за връщане с трамвай. Ада безшумно се приближаваше като

някакъв потопен сал, по който от обилните пролетни дъждове е поникнал храсталак.

Каикът леко се приближи до брега и така за пръв път през живота си закрачих по Ада.

На долната скеля някакъв старец изстъргваше миналогодишния лак от платноходка. Това беше твърде стара олимпийска яхта. Приличаше на скъпоценна цигулка, чиято политура някой е обгорил с бензинова лампа. Стояхме и наблюдавахме как старецът с парче стъкло внимателно стърже симетрично издутите ѝ бордове. Приготвяше платноходката за спускане.

- Старият... - каза Мима шепнешком. - Това е нашата яхта.

- Как се казва? - прошепнах.

- "Пяна".

Беше ми странно, че отведнъж толкова вода на едно място. Дотогава бях гледал Сава и Дунав отвисоко, от перспективата на птичи полет, от Калемегданската крепост. Белград, иначе, е построен така, сякаш на всяка цена иска да се отдели от реките си. За да стигнеш до водата, трябва да прескачаш железопътни линии, да заобикаляш километрични складове, бараки от вагони и изпразнени сандъци. Мима ни показа как да открием най-късия път през този лабиринт и бързо и безболезнено да стигнем до Ада.

Вървахме след нея през гъсталака, чак докато не изскочихме на другата страна на острова. Блясъкът на водата ни заслепи. Седяхме на брега и наблюдавахме как един влекач тегли пет натоварени шлепа, преодолявайки течението на реката.

Не смеех да развържа обувките си, кой знае в какво състояние се намират чорапите ми, непрани с дни? Лепкав

съм от пот и прахоляк. Около нас бръмчат рояци насекоми. Русата коса се лепи за тънкия Мимин врат.

- Жалко, че нямаме бански...

- Кой ще те види тук? - казва Мима, поглеждайки ме.

Пръв се съблече Але.

По мургавото му тяло играеха отблясъци от вълните. Беше обърнат с гръб към нас, загледан в реката. Млад славянски бог, излязъл от папратта.

- Не ме гледайте... - каза Мима, разкопчавайки светлосинята си пола. Полата се отваряше като броня. - Не искам да ме гледате, докато се събличам! Чувствам се като курва-а-а-а... Не-е-е-е-дей, моля те, защо си такъ-ъ-ъ-ъ-ъ-ъв?

Обърнах ѝ гръб и набързо смъкнах от себе си лепкавата риза и панталоните. Така, на камара, дрехите ми приличаха на купчина смет, която някой ще запали, преди да ме дезинфекцира и облече в униформа.

Две дълги тънки ръце ме обхванаха изотзад. Почувствах Мимината кожа по цялото си тяло. Топлите валма на косъмците ѝ. Почувствах Мима от главата до петите.

- Без пипа-а-а-а-ане, моля! - глезено се кикотеше. - Само без пипа-а-а-ане...

Влизахме и тримата във водата, като се държахме за ръце, внимателно, крачка по крачка. Краката ни трудно се измъкваха от речната тиня, сякаш изведнъж нахлузихме дебели кални ботуши. Реката беше бърза и мъничко червеникава от пръстта, която влачеше със себе си от горното течение след априлските дъждове.

Заплувахме и течението ни понесе към устието. Опитвах се да зърна Миминото тяло през мътната вода, но нищо не можеше да се види.

Изплувахме половин километър по-надолу и чак тогава се сетихме, че дрехите ни са останали горе, на брега, в храсталака. Тичахме през гъсталака, надавайки индиански бойни викове. Порязах се на едно стъкло, но кръвта бързо спря.

След това седнахме на разстланата Мимица пола и ядохме щрудел.

- Не се забелязва много, а? - попита Мима, показвайки ни малка резка на корема, белег от операция на апендикса. - Ще мога ли през лятото да нося бански, как мислите?

Докоснахме безбедния белег с пръсти и потвърдихме, че при всички положения ще може да носи бански, щом почне сезонът.

Следващата неделя помагахме на Мима да спусне "Пяна", която вече беше подготвена за плаване. Тази олимпийска яхта отпреди войната беше истинска благородническа ладия, цялата от махагон, с ребра от славонски дъб. На платното имаше знак О-YU-44. На по-силен вятър "Пяна" пукаше и скимтеше като човешко същество. Имаше душа. Лежейки на предната палуба, обичах да галя потъмнелия й лак.

Нито Але, нито аз имахме понятие от ветроходство, затова Мима започна да ни дава уроци по това умение. Баща й, старият Лашевски, беше един от основателите на Руския яхт-клуб на долната скала на Ада Циганлия. Тя ни разказваше, че баща й я водел на реката от първите й години. Бил луд по Сава и по ветроходството. Спяла под предната палуба, увита в пуловера му, докато той балансирал и правел опасни номера. Понякога вълните направо заливали "Пяна" и Мима се будела мокра до кости. По онова време, когато била малка, наричала вълната "Големия Пляс"!

Представяхме си я като съвсем малко момиченце на Сава. Реката е откърмила и отгледала това савско дете. Всички там я познаваха от мъничка. Хората от реката се чудеха защо води нас там, защо е избрала точно нас, тромавите пришълци. Наистина, приличахме на бродяги сред целия този префинен свят, който от детство е разполагал със скъпи яhti и лодки. Дрипавостта ни се различаваше от тяхната. Мимините познати нарочно избираха износени дрехи за Сава: дълбоки гумени ботуши, моряшки каскети, непропускливи панталони. Мъчеха се да бъдат декоративни морски вълци. Ветроходството иначе е най-изискан спорт и веднага се усеща кой е неканен гост.

Когато започна сезонът, отплавах всяка сутрин с платноходките си. Един човек - една платноходка. Олимпийската яхта е предвидена за едночленен екипаж, а ние плавахме трима. В злобните погледи на момчетата от клуба прочетохме, че вършим светотатство. Естествено, това ни правеше удоволствие!

Отначало Мима най-много се трудеше на лодката, а ние главно ѝ пречехме. Един ден, отдръпвайки се от носа, за да ѝ направя място, не успях да се хвана за тънкото въже, опънато диагонално да поддържа мачтата (ветроходците го наричат *ванта*), изгубих равновесие и паднах с дрехите във водата, пред всички онези типове на кея. Още докато падах, като на забавена кинолента, съзрях яд на Миминото лице. Когато изплувах с някакви треволяци на главата, ядът беше изчезнал. Мима беше успяла да остане на ниво. Само малко се беше разочаровала, че я изложих пред ветроходците, а те се правеха, че нищо не са забелязали. По дяволите, не са!

Ала въпреки всичко Мима не се освободи от състезателния дух. Това най-добре се забелязваше през онези дни, когато, качени на претоварената платноходка, плавахме

тромаво през савската регата. Възползвайки се от благоприятния вятър, младежите и девойките от Миминия яхт-клуб плаваха стабилно, избирайки точно онзи момент, когато се приближат най-много до "Пяна", за да направят шоу с някой опасен завой. Искаха да ѝ покажат, че вече не е за нищо. Светкавично правеха този бум и се втурваха в обратна посока, оставяйки водата да се втурне до горния ръб на лодката. И без да гледат "Пяна", сякаш не съществуваше, се отдалечаваха бързо, гонени от вятъра. Наблюдавах Мимините очи: в тях се появяваше завист. Яд. Ние тримата не бяхме екипаж, годен за състезание на някоя регата. Ако беше сама на "Пяна", щеше да направи също такава хубава маневра, че и по-хубава! Почувствах, че сме ѝ в тежест.

- Знаеш ли какво, Мима... - казах. - Вземи, че ни свали някъде на брега...

- Какво ти е пък сега? - попита сопнато.

- Лошо ми е от клатушкането! - казах.

Веднага надуши каква е работата.

- Мислиш, че ми е омръзнало ли?

- Мисля.

- Дрън-дрън! - каза. - Наистина ме подценяваш...

- Добре, можем да останем на "ти", само че без интимности!

- Яж лайна! - каза Мима.

Але спеше на предната палуба, докато през този ден влизахме във вятъра. Чудно, и на мене първите седмици на реката постоянно ми се дремеше. Чувствах се някак си сигурно, така, унесен в полусън на "Пяна", водена от уверена-та Мимина ръка. Под корпуса на яхтата клокочеше реката, порена от шварта. Чувах през съня си как скриптят въжетата, от време на време изплющяваше платното, което Мима прехвърляше от едната на другата страна с бум, долавях

дишането на голямата река, потръпването на благородното дърво под кожата ми... Приспиваха ме далечните гласове, подвикванията на хората през Сава или ненадейните оазиси тишина, когато вятърът спадне, а "Пяна", оставена на течението, се плъзне надолу.

Това е период на нагаждане чрез сън. Освобождавах се от всичко, което ме притискаше на брега, реката ми влизаше под кожата... Когато някой ден се събудя, ще ми се стори, че открай време съм на вода. Ще бъда савски човек!

Спомням си, през пролетта на 1957 вятърът страшно ни слугуваше.

Дните прекарвахме, скитайки безцелно по реката или се закотвахме мързеливо някъде под дърветата, чиито клони се надвесваха над водата, и спяхме, наваксвайки пропилените си ноци в "Коларац". От време на време някой от трима ни се събуждаше с изтръпнали крайници, с въздишка се изхлужваше в реката и се връщаше да продължи съня си. Мима спеше с глава, завряна под предната палуба, точно както някога. Но вече не беше двегодишно момиченце, което може да стои под предната палуба, затова си завираше само главата, слагайки навити въжета за възглавница. Тялото ѝ лежеше в коритото на платноходката, изпъстрено от слънчеви петна - това биваше последната картина, която запомнях, преди да потъна в сън, люшкан от вълните. Бледорозовият ѝ корем равномерно се повдигаше и спускаше. Мима имаше потръпваща кожа.

Около четири след обяд, когато слънчевите лъчи падат косо върху левия бряг на Ада Циганлия, клоните над нас ненадейно оживяваха. Зашумяваха листата, сепнати от следобедната дрямка, а ние се будехме лепкави от сън. Събличахме всичко от себе си и се гонехме голи около "Пяна", гмуркайки се под нейния кил, докато вятърът все повече се

усилваше и правеше малки бели ивици по върховете на вълните. Мима вдигаше платното, Але извличаше платноходката с котвеното въже. Плъзвахме се, наклонени настрана към средата на реката, където ни подхващаше топлият следобеден вятър. Това е един особен вид пролетна кошава, за която се говори, че духа три дни, цяла седмица, две седмици или дори четирийсет и два дни! (Магическите числа на белградския вятър: три, седем, четиринайсет, четирийсет и две...). Този следобеден вятър стихва едва с идването на вечерта, с първия мрак. Иначе, духа много хубаво, откъм кърмата и тогава всеки будала може да проплава трийсетина километра нагоре по реката, чак до Остружница, Баричка Ада, Умка или Обреновац. Плава се напълно безшумно. Единствените звукове, които се чуват, са на разпенаната вода и пращането на мачтата, изопваща се като лък под тежестта на опънатото платно. Важно е само да не се излезе от вятъра!

Плаваме, плаваме, струва ни се, най-бързо в света, а савските брегове тънат в сумрак. Представяме си, че сме клети холандци, докато летим срещу тъмните гори на речния завой - все по-далече и по-далече...

Мима тогава ми предоставя кормилото и аз се мъча със сетни сили да не изгубя вятъра, държейки здраво лирата. В тези часове ни изпълва любов. Сами сме по реката и плаваме нагоре по течението с едното умение, носени от вятъра. Млади сме. Приятели сме и нищо не разваля връзките ни. Мима тогава наистина ни става сестра, а ще си помислим, че фантастично бихме я нашибали, едва след като си намъкне късата си лятна рокля и когато почувстваме хълбоците ѝ, притиснати един до друг на задната платформа в препълнения трамвай "тройка", докато се връщаме в града.

Но тогава вече е късно, Мима, естествено, винаги има някакви свои тайни планове за вечерта.

Но под платното тя е отново онова недостижимо момиче от витрината на Кнез Михайлова, което от милосърдие се съгласи да подругарува малко с нас. Тя е сестрата от онази чудна приказка, в която омагьосаните братя, превърнати в лебеди, прелитат всяка нощ над океана, носейки я в мрежа от трева. Истинската Мима идва при нас с вятъра. Струва ни се, че бихме умрели за нея, ако трябва. Вътрешно се заклеваме във вечно приятелство, до смърт. Дори и да не избере някой от нас за мъж, ще се грижим за децата ѝ, който и да ги е направил! Смеем се като луди, гледайки се един друг. Ако това не е любов, тогава не знам какво е?

Връщаме се срещу вятъра по зиг-заг, с маневра, която се нарича "лавиране". Приближаваме се първо до десния, а след това до левия бряг. Тъмнината вече се е спуснала над водата и бреговете изникват пред носа като някаква мрачна бездна. Плаваме към далечното светло устие, заобикаляйки Мала Ада. Мима отново поема кормилото и напрегнато се взира в тъмнината...

На пристана, сред другите платноходки, които се полюшкват на водата, наместваме и нашата "Пяна". Едва под лампите забелязваме, че кожата ни е изгоряла от вятъра и пролетното слънце. Мима ни обяснява, че слънцето хваща най-силно именно на платноходката, защото тогава лъчите му се отразяват от повърхността на реката и от бялото платно.

Десет години по-късно един стих на Милан Ракич отново ми припомни онази щастлива вечер на Мимината платноходка:

*".... Ето, вечер пада,
тече спокойно, цяла пъстра Сава*

*и тъмнолика, горе Мала Ада
като цвят воден там се полюлява."*

Але е по-добър ветроходен юнга от мен.

Мима твърди, че той щял да стане отличен ветроходец! А пък за мен казва, че съм бил "лунатик" и се чуди как не мога да се справя с вятъра. Защо, по дяволите, постоянно съм зяпал наоколо? Карал съм бил само тогава, когато вятърът е толкова силен, че служи вместо мотор. Когато "паднел", съм губел всякакъв интерес за плаване и съм се влачел безпомощно надолу по реката.

Мима ми обяснява, че най-трудно било плаването при слаб вятър. Намирането на най-тънката ветровита нишка, изхлузването понякога, дори за един час само, с една дължина на лодката. През дните без полъх Мима умее да използва *бава*², почти незабележимото раздвижване на въздуха, което не може и да се нарече вятър. Мима вдига платно и при *бава*! А *бавата* е въздушно преливане, което се получава от температурната разлика на брега и водата в реката. За да хване *бавата* за опашката, Мима се примъква към брега и престава да диша. Не сваля очи от *вимпела*, малка прозрачна лента от целофан, която е закачила на мачтата: вимпелът като ветропоказател сочи посоката на духането. При такова плаване Мима си служи с различни трикове. Рони например хляб, а трохите хвърля в реката, за да се увери къде течението влачи най-силно. Струва ми се, че стоим на място, а виж ти, все пак плаваме и това може да се види по бавното отминаване на дърветата по брега.

Плавайки така съвсем безшумно, в мълчание, в сянката на дърветата откриваме усамотени любовници. Те не ни забелязват, заети с ласките. Чуваме шепота им. Но когато

²Лек бриз (Б. пр.)

сянката от платното на "Пяна" мине през лицата им, разкритите скачат от тревата и бягат в гъсталака. Някои само ни гледат дръзко в очите, без да покриват голите си тела. Че какво? По кожата им е полепнала трева. Смеем се и продължаваме да плаваме, промъквайки се и по-нататък край брега като речни духове. Тяхното шибане ни изглежда смешно.

След като вече е овладял най-главното, Але все често управлява вместо Мима. Тя скача към платното или кормилото само тогава, когато на пътя ни се изпречи някаква опасност. Някой бърз влекач, например, самотен плувец на дълго разстояние, когото не сме забелязали навреме или непредвидено връхлитане на истеричния западен вятър, който излиза без предупреждение от короните на дърветата...

- Този западняк е направо шизо! - учи ни Мима. - Винаги носи дъжд...

Западникът-шизо се появява най-напред над огърлицата от нови строежи в Нови Белград. Тогава водата на Сава се набръчква и започва да се надига. Нашият вятър-шизо духа на пристъпи. Между две връхлитания настъпва опасна тишина. Небето става тъмносиво, а малко след това - почти черно. Започват да се кършат клони, а аз умирам от страх. Омотан в брезента, чакам развързката. Но Мима е готова да му се противопостави, независимо от това, че е най-неблагоприятният вятър за ветроходеца, защото трябва да се кара и срещу вятъра, и срещу течението, нагоре. Оставям се на Мимината опитност и на силата на Але. Между другото, не ме е еня! Ако се преобърнем, ще изплувам.

Сава вече се пени...

- Пени се! - вика Мима. - Идва!

- О, пени се! - викам й изпод брезента. - *О, пенесе!*

- Пенисе, пенисе... - подхваща Мима. - Боже мой, пенисе!

- Пенисе! - крещи Але и обръща "Пяна" срещу истерика от запад.

- О, пенисе, пенисе, пенисе... - молим се, крещейки срещу вятъра, който вече се превръща в буря.

- *О, пенисе!*

Завладява ни луд смях. Захласваме се. Западникът ни плясва първо отляво, после отдясно, без всякаква система. Люшкаме се по реката, едва спасявайки мачтата, която заплашва да се скърши. Останалите ветроходци офейкват от реката на завет.

- Нещастници! - вика им Мима, разпознавайки савските асове: флегматичната платноходка "Вини Пу", елегантната "Хиявата" и сестра ѝ "Хиявана" (построени от един и същ майстор от Макиш). Тук са и шестметровите спинакери, яхтите "двайсет и две". Мима ги нарича "двайсет и двойки"!

- Ето, офейкват и двајсет и двойките! У-а-а-а-а!

Офейква и прочутата "десетка" на господин Трайкович, който почти не вижда, но продължава да управлява по нюх. Надушва приближаването на брега; развил е у себе си особено чувство за ветроходство и обикновено плава нощем. Така и така му е все едно. Денем се крие из върбалациите с кучето си, избягвайки останалите ветроходци. Отморява очите си на зелено.

Сава си показва зъбите.

Сега това не е вече кротка, сънена красавица, а звяр, който заплашва крехките лодчици. Виждаме как с едно силно връхлитане вятърът прекатурва невнимателният Flying Dutchman - "Ада Хуя". Тежестта на подгизналото платно обръща дъното ѝ, и то блести под слънчевата ивица, про-

никнала между разцепените облаци. Струва ни се, че водата тътне от някакви подземни гръмотевици. Сега сме само завъртян от речния водовъртеж лист. И докато ни плискат вълните, се чудя на художествените описания на корабок-рушения, където лодката винаги е "орехова черупка сред разбеснялата се водна стихия". Нашата "Пяна" ни най-малко не прилича на орехова черупка. Тя по-скоро е цигулка, която пиян музикант е запокитил във водата, а сега се вайка на брега.

И едва тук, в бурята, съзнаваме колко ни е амбициозна Мима. Едва сега ни е ясно колко дълго е потискала желанието да се състезава с останалите платноходки, изтезавайки клетата "Пяна" с непредвидения товар, тоест с нас двамата. Сега, докато вятърът лудо свисти в изпокъсаното платно, тя крещи: "*О, пенисе!*", цвилейки от удоволствие, че от бойното поле драсват най-опитните ветроходци и лодките им: разглезената "Освета" (Мъст), луксозната "Бояна", "Лидо" с прекършена мачта, "Хораций" с умисления си кормчия, прославената "Муня" (Мълния), която със седмици ни заобикаляше, сякаш сме крастави. Едва сега пролича предимството на това, че сме трима в платноходката, строена за едночленен екипаж. Благословената ни лудост, с чиято помощ против законите и правилата на яхт-клуба, но все пак плаваме, докато останалите се скриват по пристаните! Мима пищи, защото е победителка, спечелила е състезанието, извличайки от себе си и от благородното дърво всичко до краен предел, като при това Але и аз сме ѝ баласт. Скъп баласт, наистина, но все пак баласт!

И точно тогава, когато сме се налудували до насита, западният вятър стихва без предупреждение, така ненадейно, както се и появи. Облаците се спускат съвсем ниско над реката и скоро едри дъждовни капки забарабаняват по "Пя-

на" и по телата ни. Плаваме, носени дълго от стабилното течение на вятъра през снишен облак, от който изобщо не се виждат бреговете. Облакът пътува заедно с нас нагоре по течението, а после ни задминава и "Пяна" плува към величествената дъга, която прехвърля Сава.

Искаме да минем под дъгата и така да сменим пола си.

Але и аз отново ще станем деца, а Мима - наш по-голям брат.

Вятърът напълно е стихнал. Подгизнали до кости, връщаме "Пяна" на пристана, гребейки с две къси весла. Мима си сапунисва главата, измива я в Сава, наведена през борда на платноходката, а след това я разтърсва като млада кучка.

По време на приятелството ни с вятъра много се смеяхме.